

L. Sz.

"Oczerki istorii nauki i tiechniki
perioda francuskoj burżuaznoj
rewolucji 1789-1794", O.
Starosielska-Nikitina, Moskwa 1946 :
[recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 1/2, 426-427

1956

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bibliografia premiliminariów antytytrynaryzmu jest owocem 35-letniej pracy prof. Wilbura; jest ona dziełem otwierającym duże perspektywy praktyczne dla badaczy polskich.

Autor bibliografii oznaczył miejsce przechowywania wymienionych w niej dzieł, dzięki czemu sprawa ewent. dotarcia do nich jest w znacznej mierze ułatwiona. W świetle materiałów zawartych w pracy Wilbura szczególnie jaszkrawo występują pewne braki i luki naszych badań, a jednocześnie rysują się perspektywy zamierzeń dalszych, które uwzględnić muszą przy badaniu początków polskiej myśli antytytrynarskiej związek jej z walką ideologiczną toczącą się i w innych krajach.

Chociaż opracowana przez prof. Wilbura bibliografia zawiera czasem pewne przeoczenia i chociaż można by dyskutować na temat takich czy innych jej założeń ogólnych, to jednak ocena końcowa musi wypaść dodatnio; sędziwemu autorowi, nestorowi badaczy arianizmu należą się słowa dużego uznania.

L. Szcz.

O. Starosielska - Nikitina, *Oczerki istorii nauki i tiechniki pierioda francuskoj burżuaznoej riewolucji 1789—1794*. Moskwa 1946, s. 273.

Należy mocno żałować, że niektóre cenne publikacje w językach obcych z zakresu historii nauki docierają do nas niekiedy z kilkuletnim opóźnieniem. Do nich należy właśnie wymieniona praca, którą czytamy z wielkim zainteresowaniem i to z kilku względów.

Po pierwsze daje ona wyczerpujący opis i analizę podstawowych dyscyplin naukowych i dziedzin techniki z okresu Wielkiej Rewolucji burżuazyjnej 1789—1794.

Po wtóre rozprawia się przekonywająco z tezą rozpowszechnianą przez reakcyjną historiografię o rzekomym wandalizmie Rewolucji Francuskiej wobec pomników przeszłości i wobec uczonych. Opierając się na bogatym materiale dowodowym, autorka wykazuje przekonywająco, że właśnie rewolucja miała wpływ zapładniający na rozwój nauki francuskiej.

Okazuje się, że wielu francuskich uczonych tego okresu o pochodzeniu burżuazyjnym jest jednocześnie właścicielami wielkich przedsiębiorstw kapitalistycznych. Są oni twórcami całego szeregu gałęzi przemysłu. Wystarczy tu wymienić: Monge'a, Buffona i Bertholetta. W czasie rewolucji wielu z nich zasłużyło się w zakresie odkryć i wynalazków. Specjalna komisja powołana przez władze rewolucyjne nie tylko wynagradzała wynalazców, ale roztaczała opiekę nad pomnikami kultury i nauki.

Podstawowy cel książki — jak wskazuje autorka we wstępie — polega na wykazaniu konkretnych dróg oddziaływania praktyki produkcyjnej na myśl teoretyczną, udział tej praktyki w rewolucji w dziedzinie chemii i fizyki oraz biologii w warunkach rewolucyjnej zmiany stosunków produkcyjnych.

Należy przyznać, że autorce udało się udowodnić swą tezę dzięki umiejętnemu stosowaniu metodologii marksistowskiej i dzięki bogactwu materiału dowodowego, którym dysponuje.

Książka składa się ze wstępu, czterech rozdziałów i zakończenia. Rozdział pierwszy zajmuje się *Nauką i techniką Francji przedrewolucyjnej*, drugi — *Historycznymi koncepcjami okresu Odrodzenia*, trzeci — *Nauką i techniką okresu Rewolucji*, czwarty — *Społecznymi i historyczno-filozoficznymi koncepcjami okresu Rewolucji*.

L. Sz.

Brown L. A., *The story of Maps*, Boston 1950, s. 397, Instytut Geograficzny PAN.

W książce tej znajdzie czytelnik obszerną historię kartografii od greckiej starożytności po wiek XX, obejmującą rozwój nauk i technik związanych ze sporządzaniem map. Liczne ilustracje uprzystępniają wykład dziejów postępu technicznego w różnych dziedzinach — od badań astronomicznych aż do techniki drukarskiej. Do poszczególnych rozdziałów jest podana bogata bibliografia. Wartość dzieła podnosi interesujący sposób pisania autora i piękna szata wydawnicza.

D. M.

Geografia Powszechna. Według zbioru C. B. Stej na profesora Gimnazjum Berlińskiego dla użytku młodzieży polskiej z potrzebnymi zmianami ułożona. Warszawa, Drukarnia Księży Pijarów, 1826. Instytut Geografii PAN.

Zawiera w części wstępnej (26 stron) ogólny przegląd problematyki nauk geograficznych, następnie 240-stronicowe omówienie Europy z podziałem na poszczególne kraje, wreszcie na dalszych 113 stronach analogiczny opis Azji, Afryki, Ameryki i Australii. „Mappa Królestwa Polskiego“ i „Mappa Hydrograficzna Kuli Ziemskiej“ — dołączone do części szczegółowych. Całość może być materiałem dla historyka geografii, a zwłaszcza dla historyka oświaty w zakresie wiedzy geograficznej.

D. M.